

• یادداشت •
• ولی‌الله افخمی‌راد •

ریخت‌شناسی کسب‌وکارها در کشور

بر اساس اطلاعات سالنامه آماری سازمان تامین اجتماعی، مشا هده می‌شود برخی استان‌ها مانند بوشهر، ایلام، قزوین، تهران، البرز و قم، به لحاظ توزیع بعد کارگاهی -یعنی نسبت بیمه‌شده اجباری به کارگاه فعال- در بالاترین حد در کشور قرار دارند. این به معنی آن است که کارگاه‌های وسیع و صنایع بالادستی و زیرساختی کشور، در این استان‌ها بیشتر از تعداد کارگاه‌های کوچک است. نمی‌توان یک حکم کلی برای چنین استان‌هایی صادر کرد و به تحلیل آنها پرداخت. زیرا این استان‌ها، دارای موقعیت‌ها و ویژگی‌های جغرافیایی و جمعیتی و آب‌وهوایی مختلف هستند. نمی‌توان یک الگو برای آنها در نظر گرفت. استانی مثل بوشهر، دارای صنایع زیرساختی بزرگ‌ومتعددی است. نیروگاه اتمی بوشهر، پارس جنوبی و... صنایعی هستند که به‌ازای تأسیس یک کارگاه، تعداد بسیاری کارکنان تحت‌پوشش بیمه تامین اجتماعی، مشغول به فعالیت می‌شوند. لذا بر اساس آمارهای موجود، می‌توان گفت در این استان، بیشتر از این که کسب‌وکارهای خرد به جذب نیروی کار بینجامد، صنایع بالادستی هستند که هدایتگر مبحث اشتغال‌زایی در بوشهراند. این سوال ایجاد می‌شود که در این شرایط، آیا می‌توان به سمت کسب‌وکارهای خرد حرکت کرد؟ کسب‌وکارهای خرد، به جهت اشتغال‌زای بودن نسبت به صنایع زیرساختی، از اهمیت بالایی برخوردارند. اما آیا واقعا باید چنین انتظاری را برای استانی مانند بوشهر داشت؟ این انتظار، برای حال حاضر، کمی دور از ذهن است. اما می‌توان آرام آرام و با رسیدن سن کارکنان صنایع بزرگ‌به مقطع بازنشستگی، انتظار داشت آنها با رسیدن به چنین سنی، به کارفرینی دست زده‌و در سطح کسب‌وکارهای خرد، اشتغال‌زایی انجام دهند. اگر می‌بینید در استان بوشهر، هنوز تأسیس کسب‌وکارهای خرد، در دستور کار معیشت مردم قرار نگرفته، به‌خاطر وجود صنایع نوپا و بزرگی مانند پارس جنوبی و نیروگاه اتمی بوشهر است. وقتی در چنین استانی، صنایع خرد خیلی گسترده نیستند، کسب‌وکار خرد در سایر استان‌های همجوار، جان می‌گیرد. زیرا بخشی از نیاز مردم استان‌هایی مانند بوشهر، از استان‌هایی مانند فارس و خوزستان تامین می‌شود. به صورت معکوس، استان گیلان در حال حاضر، دارای کسب‌وکارهای خرد زیادی است که نتیجه تأسیس صنایع زیرساختی بزرگ در دهه‌های دورتر مانند ۴۰ تا ۵۰ سال پیش است. اکنون نیروهای کار گذشته، بازنشسته شده‌اند و کارفرینی می‌کنند. در استان مازندران نیز چنین است. اما از سال‌های دور، استانی مانند خراسان‌رضوی، به جای همت بر تأسیس صنایع بزرگ، دارای سطح گسترده‌ای از کسب‌وکارهای خرد بوده است. در این استان، اصناف به‌طور وسیعی دارای تنوع بوده‌اند و شبکه بزرگی از کسب‌وکار خرد در مشهود و سایر شهرستان‌های خراسان‌رضوی وجود دارد. به‌طور کلی، استان‌ها تا زمانی که دارای جغرافیای سنی جوانی هستند، نمی‌توان امید زیادی به تأسیس کسب‌وکارهای خرد داشت. مردم در ابتدای جوانی به دنبال استخدام در نهادهایی هستند که حتما بتوانند گران امور زندگی را بر اساس آن برنامه‌ریزی کنند. اما در سال‌های پس از بازنشستگی، افراد بر اساس حقوق بازنشستگی، به تامین مخارج زندگی خود کمی مطمئن هستند. لذا می‌توانند اقدام به ایجاد منبع درآمد دومی، برای امرار معاش کنند. تنها کاری که سازمان تامین اجتماعی می‌تواند در این راستا انجام دهد، این است که توجه بیشتری به واحدهای کوچک کند. زیرا توجه فعلی، معطوف به صنایع بزرگ است که شناسایی کارکنان آنها راحت‌تر است و هزینه نفر /ساعت کمتری برای یافتن نیروهای کارگر غیربیمه‌شده دارند. شاید تصور شود با توجه به آمایش سرزمینی، بتوان صنایع بزرگ را در برخی مناطق و صنایع کوچک و متوسط را در سایر نقاط کشور پیاده‌سازی و مجتمع کرد. این مدل، راهبرد اشتباهی است. نباید مناطق را به صورت هاب، مختص سطح خاصی از صنایع کرد. بلکه باید صنایع را بر اساس اقلیم منطقه، برنامه‌ریزی و تأسیس کرد.

مشاور اقتصادی سازمان تامین اجتماعی

کدام دهک اقتصادی، تورم بیشتری را تحمل می‌کند؟

مرکز آمار ایران، برای اولین بار، شاخص قیمت مصرف‌کننده کل خانوارهای کشور را بر اساس دهک‌های هزینه‌ای در آذرماه امسال منتشر کرد. به گزارش ایرنا، بیشترین عدد شاخص مربوط به دهک اول با ۱۱۱/۵ و کمترین مقدار شاخص، متعلق به دهک دهم با ۱۰۹/۷ است. کمترین افزایش ماهانه شاخص کل برای دهک دهم با ۰/۶ درصد و بیشترین افزایش ماهانه شاخص کل، برای دهک اول بالغ بر ۱/۳ درصد بوده که در مقایسه با تورم ماهانه کل خانوارها در آذرماه (۰/۷ درصد) ۰/۶ واحد درصد بالاتر است. به‌طور کلی، در آذرماه، تورم در دهک اول ۸/۸ درصد و در دهک دهم ۷/۴ درصد بوده است.

۰۴ | آتینه‌نو

آخرین گزارش سازمان تامین اجتماعی نشان‌دهنده رشد ۲۶ درصدی مستمری‌بگیران و افزایش تنها ۲/۸ درصدی بیمه‌پردازان است

مصایب تعادل

آذربایجان شرقی، بیمه‌بیکاری دریافت می‌کنند.

■ بیشترین بیمه‌شدگان اجباری، در بخش غیردولتی کار می‌کنند

منظور از بیمه‌شدگان اجباری، افرادی هستند که طی توافق با کارفرما یا نماینده او در کارگاه، کار می‌کنند و مزد و حقوق می‌گیرند. ۶۸ درصد از بیمه‌شدگان تامین اجتماعی، بیمه‌شدگان اجباری هستند. این تعداد، معادل ۱۰ میلیون نفر در سال ۱۳۹۵ بوده است. این عدد در سال ۱۳۹۱ برابر ۹ میلیون و ۴۳۵ هزار نفر بود. از میان این افراد در سال ۱۳۹۵، کمتر از ۱/۵ میلیون نفر، بیمه‌شده اجباری شاغل در موسسات و شرکت‌های دولتی مشمول قانون کار بوده‌اند. پنج میلیون و ۴۵۷ هزار نفر در کارگاه‌های غیردولتی و سه میلیون و ۳۰۷ هزار نفر به صورت پیمانی فعالیت داشتند.

■ بیشترین بیمه‌شدگان خاص، چه شغلی دارند؟

بیمه‌شدگان خاص، افرادی هستند که به‌صورت داوطلبانه، تحت‌پوشش تامین اجتماعی قرار گرفته‌اند. تعداد این افراد در سال ۱۳۹۵ معادل چهار میلیون نفر بوده که نسبت به سال ۱۳۹۱، ۲۶ درصد رشد کرده است. رانندگان، ۹۷۷ هزار نفر، حرف و مشاغل آزاد، ۸۶۲ هزار نفر و کارگران ساختمانی ۹۸۸ هزار نفر از کل این چهار میلیون نفر، بیمه‌شده‌خاص را تشکیل می‌دهند. مجموع افراد شاغل در «حرف و مشاغل آزاد»، ۱۱۲ هزار مددجوی کمیته امداد امام خمینی (ره)، ۱۵۸ هزار زن سرپرست خانوار و ۱۰۱ هزار زن خانه‌دار را تشکیل می‌دهند. علاوه بر این، ۱۴۵ هزار نفر تحت‌عنوان «بیمه توافقی» تحت‌پوشش سازمان تامین اجتماعی قرار دارند.

۱۰۸ هزار نفر از این تعداد را «طلاب و روحانیون فعال» تشکیل می‌دهند و رتبه بعدی در اختیار ۱۱ هزار «زرمند و بسیجی فعال» و ۴۷۰ عضو سازمان نظام مهندسی قرار دارد.

■ آشنایی با تهدیدهای بخش مستمری‌بگیران تامین اجتماعی

تعداد مستمری‌بگیران سازمان تامین اجتماعی در سال ۱۳۹۵ به سه میلیون و ۲۳۶ هزار نفر افزایش پیدا کرد. این تعداد در سال ۱۳۹۰ تنها حدود دو میلیون و ۲۱۶ هزار نفر بود. این به معنای افزایش ۲۶ درصدی تعداد مستمری‌بگیران تامین اجتماعی است که هشداری جدی به سیاست‌گذاران و مدیران حوزه‌های اقتصادی و اجتماعی کشور می‌دهد. منحنی جمعیت کشور، به سمت پیری می‌رود و تعداد مستمری‌بگیران افزایش پیدا می‌کند. ۵۰ درصد از کل مستمری‌بگیران را بازنشستگان تشکیل می‌دهند. حال توجه کنید که تعداد بازنشستگان کشور از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ به میزان ۵۱ درصد بیشتر شده است. مجموع افراد «ازکارافتاده» تحت‌پوشش تامین اجتماعی در سال ۱۳۹۵، حدود چهار درصد از کل مستمری‌بگیران را تشکیل می‌دهد که از سال ۱۳۹۰ تا

بعد از تهران، مازندران و اصفهان با ۱۰۱ هزار و خراسان‌رضوی با ۸۱ هزار کارگر بیشترین تعداد کارگاه فعال کشور را دارند.

• فرشاد عزیزی •
• روزنامه‌نگار •

آخرین گزارش سازمان تامین اجتماعی از وضعیت بیمه‌گری و پرداخت مستمری به افراد تحت‌پوشش خود، نشان‌دهنده رشد ۲۶ درصدی مستمری‌بگیران و در مقابل، رشد تنها ۸/۲ درصدی بیمه‌شدگان بیمه‌پرداز است. این آمار نشان می‌دهد که منابع درآمدی این سازمان، در آینده با چالش‌هایی جدی مواجه خواهد بود.

سالنامه آماری ۱۳۹۵ سازمان تامین اجتماعی که اخیرا منتشر شده، حاوی اطلاعات ارزشمند متفاوتی است که می‌تواند توسط کارشناسان اقتصادر فاه، مورد تحلیل قرار گیرد. به‌طور مثال، این آمارها پراکندگی کارگاه‌های فعال در سراسر کشور را که تحت‌پوشش تامین اجتماعی قرار دارند، نشان می‌دهد. به این ترتیب، استان تهران، مازندران، اصفهان و خراسان‌رضوی، در بالاترین رده‌ها قرار گرفته‌اند. اما در مقابل، کارگاه‌های خرد بسیار کمی در استان‌هایی مانند بوشهر، ایلام، تهران، البرز، قزوین و قم فعالیت می‌کنند و در اشتغال‌زایی، سهم کمتری دارند. گزارش «آتینه‌نو» می‌تواند اطلاعات مهمی از عملکرد سازمان تامین اجتماعی در سال ۱۳۹۵ به شما ارائه کند.

■ رشد مستمری‌بگیران ۲۶ درصد؛ رشد بیمه‌شدگان ۸/۲ درصد

تعداد بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران اصلی و تبعی سازمان تامین اجتماعی، طی سال‌های ۱۳۹۱ تا پایان ۱۳۹۵ به میزان سه میلیون و ۸۸۵ هزار نفر افزایش پیدا کرده است. این میزان افزایش، نشان از رشد ۱۰/۳ درصدی تعداد افراد تحت‌پوشش سازمان تامین اجتماعی دارد. آمارها نشان می‌دهد طی این

تعداد کارگاه‌های فعال سازمان تامین اجتماعی دارای لیست بر اساس رده نفرات

سال / اداره کل	بازنشسته	کلی ناشی	جزئی	کل غیرناشی	جمع
۱۳۹۰	۱۰۲۷۳۹	۱۲۷۲۷	۱۲۴۲۲	۸۲۲۵۰	۱۰۹۳۲۰
۱۳۹۱	۱۱۸۷۴۳۱	۱۳۳۱۹	۱۴۰۲۳	۸۷۷۴۳	۱۱۵۰۸۵
۱۳۹۲	۱۲۳۷۴۱۴	۱۳۷۹۱	۱۴۶۰۸	۹۲۱۵۱	۱۲۰۵۵۰
۱۳۹۳	۱۳۹۴۴۷۹	۱۴۱۷۵	۱۴۶۶۸	۹۵۸۹۶	۱۲۵۰۳۵
۱۳۹۴	۱۵۰۸۰۹۴	۱۴۵۸۴	۱۵۱۳۲	۹۹۱۰۱	۱۲۸۸۱۷
۱۳۹۵	۱۶۳۰۹۵۱	۱۴۹۲۷	۱۵۳۷۵	۱۰۳۲۹۵	۱۳۳۶۰۷

بیمانگاری دارای فرازاد	فعال (افاد بیمه شده)	جمع	سال / اداره کل
۱۳۸۵۰	۱۳۸۵۰	۱۱۴۷۸۱	۱۳۹۱
۱۵۱۰۵۰	۱۵۱۰۵۰	۱۲۵۷۲۱۸	۱۳۹۲
۱۶۲۲۷۸	۱۶۲۲۷۸	۱۳۲۵۱۹۲	۱۳۹۳
۳۷۶۶۱۳	۳۷۶۶۱۳	۱۲۱۴۲۷۷	۱۳۹۴
۳۶۶۳۲۹	۳۶۶۳۲۹	۱۱۹۲۴۱۷	۱۳۹۵

مرکز آمار ایران، برای اولین بار، شاخص قیمت مصرف‌کننده کل خانوارهای کشور را بر اساس دهک‌های هزینه‌ای در آذرماه امسال منتشر کرد. به گزارش ایرنا، بیشترین عدد شاخص مربوط به دهک اول با ۱۱۱/۵ و کمترین مقدار شاخص، متعلق به دهک دهم با ۱۰۹/۷ است. کمترین افزایش ماهانه شاخص کل برای دهک دهم با ۰/۶ درصد و بیشترین افزایش ماهانه شاخص کل، برای دهک اول بالغ بر ۱/۳ درصد بوده که در مقایسه با تورم ماهانه کل خانوارها در آذرماه (۰/۷ درصد) ۰/۶ واحد درصد بالاتر است. به‌طور کلی، در آذرماه، تورم در دهک اول ۸/۸ درصد و در دهک دهم ۷/۴ درصد بوده است.

یکشنبه ● ۱۰ دی ۱۳۹۶ ● شماره صد و سی و پنج

A T I U E H N O

۱۳۹۵ به میزان ۲۳ درصد رشد کرده است. بیشترین باری که در بخش مستمری‌بگیران بر دوش تامین اجتماعی است، مربوط به افراد مستمری‌بگیر «تبعی بازنشسته» و «بازمانده» است. به‌طور کلی، بازماندگان افراد «فوت‌شده»، افراد «بازنشسته» و «ازکارافتاده»، به ترتیب ۶۵، ۳۰ و پنج درصد مستمری‌بگیران تامین اجتماعی را تشکیل می‌دهند.

■ فعالیت ۳۶۶ هزار کارگاه، فقط با یک نفر بیمه‌پرداز!

تعداد کارگاه‌های فعال تحت‌پوشش سازمان تامین اجتماعی در سال ۱۳۹۵، یک میلیون و ۱۹۲ هزار نفر بود. این رقم از سال ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ به میزان یک‌صدم درصد، کاهش یافته است. جالب این‌که ۳۶۶ هزار کارگاه کشور با یک نفر نیرو، تحت‌پوشش تامین اجتماعی قرار دارند. تعداد این کارگاه‌ها هر چقدر، نیروی کار بیشتری داشته باشند، کمتر می‌شود. به طوری که تعداد کارگاه‌های

بین شش تا ۱۰ نفر کارگر که تحت‌پوشش تامین اجتماعی هستند، فقط ۱۴۰ هزار کارگاه است. تعداد کارگاه‌های با ۵۰ نفر کارگر به‌بالا نیز به‌تحت‌پوشش تامین اجتماعی هستند، ۳۵ هزار کارگاه است. البته این آمارها نکات تأمل‌برانگیز دیگری هم دارند؛ برخلاف کاهش تعداد کارگاه‌های تحت‌پوشش تامین اجتماعی طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵، هر چقدر تعداد کارکنان کارگاه‌ها، افزایش بیشتری پیدا می‌کند، تعداد افراد و کارگاه‌های تحت‌پوشش بیمه تامین اجتماعی هم، افزایش پیدا می‌کند؛ به‌طوری‌که تعداد کارگاه‌های دارای بیش از ۵۰ کارگر کشور که تحت‌پوشش تامین اجتماعی هستند از سال ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ به میزان ۶۴ درصد رشد یافته است. علاوه بر اینها باید گفت ۲۲۵ هزار کارگاه تامین اجتماعی -که معادل ۱۸ درصد کل کارگاه‌ها در کشور است- در استان تهران مستقر است. مازندران و اصفهان با ۱۰۱ هزار و خراسان‌رضوی با ۸۱ هزار کارگاه در رده‌های بعدی قرار گرفته‌اند. این درحالی‌ست که به لحاظ توزیع بعد کارگاهی -یعنی نسبت بیمه‌شده اجباری به کارگاه فعال - استان‌های مازندران، گلستان و اردبیل، نامطلوب‌ترین وضعیت و استان بوشهر، بهترین وضعیت را در سراسر کشور دارند. بوشهر، تنها ۲۱ هزار کارگاه فعال دارد ولی وضعیت آن، در کشور، سرآمد است؛ به طوری که نشان می‌دهد در کارگاه‌های بوشهر، به‌طور متوسط، حداقل ۱۵ کارگر بیمه‌شده حضور دارد. ازمنظر کارشناسی، آمار یادشده‌می‌گوید که کارخانه‌های صنعتی و بزرگ در این استان، بیشتر از کارگاه‌های کوچک و خرد است.

از آنجا که پروژه‌های بزرگ دارای انتفاع برای سراسر کشور هستند، باید در این استان و برای اشتغال‌زایی افراد بومی، به سمت افزایش تعداد کارگاه‌های خرد، حرکت کرد. بالعکس، استان‌های ایلام، کهگیلویه و بویراحمد و خراسان‌شمالی، به ترتیب با ۶۵۰۰، ۸۷۰۰ و ۹۳۰۰ کارگاه فعال، کمترین تعداد کارگاه فعال تحت‌پوشش تامین اجتماعی را به نام خود ثبت کرده‌اند.

بر اساس آمارها تعداد بیمه‌شدگان طی سال‌های ۹۱ الی ۹۵ حدود ۲/۸ درصد رشد کرده؛ درحالی‌که تعداد مستمری‌بگیران، رشد بالای ۲۶ درصدی داشته است. از منظر کارشناسان، این به معنای یک زنگ خطر مهم در اقتصاد صندوق ایران است.

تعداد مستمری‌بگیران سازمان تامین اجتماعی به تفکیک نوع مستمری

سال / اداره کل	بازنشسته	کلی ناشی	جزئی	کل غیرناشی	جمع
۱۳۹۰	۱۰۲۷۳۹	۱۲۷۲۷	۱۲۴۲۲	۸۲۲۵۰	۱۰۹۳۲۰
۱۳۹۱	۱۱۸۷۴۳۱	۱۳۳۱۹	۱۴۰۲۳	۸۷۷۴۳	۱۱۵۰۸۵
۱۳۹۲	۱۲۳۷۴۱۴	۱۳۷۹۱	۱۴۶۰۸	۹۲۱۵۱	۱۲۰۵۵۰
۱۳۹۳	۱۳۹۴۴۷۹	۱۴۱۷۵	۱۴۶۶۸	۹۵۸۹۶	۱۲۵۰۳۵
۱۳۹۴	۱۵۰۸۰۹۴	۱۴۵۸۴	۱۵۱۳۲	۹۹۱۰۱	۱۲۸۸۱۷
۱۳۹۵	۱۶۳۰۹۵۱	۱۴۹۲۷	۱۵۳۷۵	۱۰۳۲۹۵	۱۳۳۶۰۷

بیمانگاری دارای فرازاد	فعال (افاد بیمه شده)	جمع	سال / اداره کل
۱۳۸۵۰	۱۳۸۵۰	۱۱۴۷۸۱	۱۳۹۱
۱۵۱۰۵۰	۱۵۱۰۵۰	۱۲۵۷۲۱۸	۱۳۹۲
۱۶۲۲۷۸	۱۶۲۲۷۸	۱۳۲۵۱۹۲	۱۳۹۳
۳۷۶۶۱۳	۳۷۶۶۱۳	۱۲۱۴۲۷۷	۱۳۹۴
۳۶۶۳۲۹	۳۶۶۳۲۹	۱۱۹۲۴۱۷	۱۳۹۵